

HPV:

TORI EG AT KOPPPSETA DÓTTUR MÍNA?

Helena legði stillisliga telefonina niður á køksborðið. Nú var hon komin í iva. Avgerðin, ið hon fyrr hevði verið so sannførd um, var nú merkt av ótta og ivin kom sníkjandi. Nú var tað longu í næstu viku, at 12 ára gamla dóttirin skuldi koppsetast fyri HPV. Men hvat um tað, ið vinkonan akkurát hevði sagt henni, passaði?

Útslett! Lammilsi! Deyði! Kundi tað veruliga enda so galið? Hugsar, um dóttirin endaði í rullistóli restina av lívinum. Tó samstundis vildi hon sjálvandi ikki, at dóttirin skuldi fáa krabbamein og møguliga ongantið fáa nøkur børn, ella í ringasta føri doyggja. Hon hevði jú eisini lisið, at árliga fáa umleið 10 føroyskar kvinnur staðfest krabbamein í lívmóðurhálsum og á hvørjum ári doyri ein kvinna av sjúkuni. Tað var sanniliga eisini álvarsamt og ótrúliga nógv, hugsar hon. Kaffikoppurin dumsar heldur harðliga niður á køksborðið. Helena kemur aftur til veruleikan. "Dilemma! Nei, hetta er ikki ein avgerð fyri eina mammu," sigur hon hart fram fyri seg.

Helena er eitt hugsað dømi, um hvussu foreldur kunnu hava tað, tá tað kemur til avgerðina um HPV-

vaksinuna. Nógv hevur verið frammi um vaksinuna, bæði í sjónvarpi, bløðum og á Facebook. Fleiri av hesum frásøgnum hava ikki verið so jaligar, og nógv dømir upp á keðilig hjáárin av vaksinuni eru komin fram. Lammilsi, hjartatrupulleikar og deyði er bert ein lítil partur av teimum ræðandi søgunum. Vegna allar hesar mótstriðandi upplýsingarnar, ið tala bæði fyri og ímóti HPV-vaksinuni, kann hetta tískil gerast ein stór og torfør avgerð hjá neyðars Helenu.

Fyribyrgjandi tilboð

Í dag kunnu allar gentur og kvinnur í aldrinum 12 til 28 ár lata seg koppseta ókeypis fyri lívmóðurhálsskrabba (HPV). Tilboðið kom frá heilsumálaráðnum.

Koppseting fyri HPV-virus hevur til endamáls at fyribyrgja, at kvinnur fáa lívmóðurhálsskrabba. Vónin er, at gentur og kvinnur

taka av hesum tilboði. Sambært heimsheilsustovninum hjá ST (WHO) eru fleiri fyrimunir enn vansar við koppsetingini. Vaksinan verður við jøvnum millumbilum kannað, um hon samsvarar við sítt endamál. Fær ein genta ella kvinna álvarsom hjáárin, skal hon seta seg í samband við læknan og fáa røttu viðgerð.

Hvat er hótt?

Velur Helena ikki at lata dóttirina koppseta, er vandi fyri, at gentan fær HPV-smittuna, tá hon gerst seksuelt virkin. Verður dóttirin smittað við HPV-virus, kann tað í ringasta føri enda við lívmóðurhálsskrabba. Fyri at HPV-vaksinan skal gera mest møgulega nýttu, er best at koppseta gentuna, áðrenn hon gerst seksuelt virkin.

Velur Helena hinvegin at lata dóttirina koppseta, er vandi fyri, at gentan fær ymisk hjáárin. Sambært medicin.dk eru tey mest vanligu hjáárinini,

reydlig húð á innstiksstaðnum og høvuðpína. Minni vanlig eru fepur, pína í beinum og ørmum. Meira sjálðsamt og hættisligt er ein ovurviðkvæmisreaktión, ið førir við sær andadrátstrupulleikar og blóðtrýstfall. Tí er viðmælt at biða hálvan tíma á staðnum, har ein hevur fingið vaksinuna, tí tey hava røttu viðgerðina.

Allur heilivágur hevur hjáárin

Sjálvt Panodil, ið flest øll taka uttan at seta nakað spurnartekin við tað, kann eisini hava hjáárin.

Danska Sundhedstilsynet hevur stórt fokus á hjáárin av vaksinum. Øll hjáárin verða almannakunngjørd á heimasíðu teirra, hetta fyri at tryggja opinleika og gjøgnumskygni. Hóast nógvar fráboðanir um álvarsom hjáárin av HPV-vaksinuni, so sum hættisligt ovurviðkvæmi og lammilsi,

er tað ikki nakað mynstur at síggja og einki bendir á, at tað er samband ímillum vaksinuna og álvarsomu hjáárinini. Heilivágur verður bert góðkendur, um tað eru fleiri fyrimunir enn vansar, og soleiðis er eisini við vaksinum.

Allur heilivágur gevur árin og hjáárin.

Viðmæla vaksinuna

Heilsu- og vaksinstilsynet, Sundhedsstyrelsen og WHO viðmæla, at ein fær HPV-vaksinuna, tí vaksinan er við til at fyribyrgja lívmóðurhálsskrabba, sum er ein sera vandamikil sjúka. Serfrøðingarnir meta, at møguleikin fyri hjáárinum er so lítil, og vandin fyri at doyggja av lívmóðurhálsskrabba er nóg stórur.

Á heimasíðuni krabbamein.fo stendur: "Kring heiminn doyggja áleið 275.000 kvinnur árliga av lívmóðurhálsskrabba, ið sostatt krevur fleiri